

TÆNK GRØNT. TÆNK NÆRT.

Klimaforandringerne er her. De kalder på langt større og hurtigere handling end vi ser nu. På at vi tænker nyt, hvis vi skal lykkes. Vores vision er, at Danmark træder ind i en ny grøn epoke, hvor vi giver mere til kloden, end vi tager. 110% grønt. Det kræver, at vi får alle med. Virksomheder, borgere – og kommuner. Derfor foreslår vi et nyt grønt kommunalt klimapartnerskab, som kan drive den nære grønne omstilling.

Et nyt klimapartnerskab for kommunerne

Kommuner har længe arbejdet aktivt med den grønne omstilling - både for dem selv og for borgerne. Selvom kommunerne i høj grad videndeler på tværs af kommunegrænser, er der behov for tættere samarbejde. På baggrund af dialog med kommunalpolitikere kan det konstateres, at der trods forskelle i kommunerne er flere dagsordener, som går igen og derved vil være relevante at håndtere i fællesskab.

Det skal vi sætte skub i med et nyt kommunalt klimapartnerskab.

Kommunerne vil gerne, men der er brug for at få skabt de rammer og værktøjer, som gør det muligt. På opfordring af Radikale Venstre er der allerede blevet etableret et nyt klimapartnerskab for Forsvaret. Dette åbner et kæmpe perspektiv for, at Forsvaret både omstiller sig selv og bidrager til omstillingen af resten af samfundet. På samme måde foreslår Radikale Venstre nu at oprette et kommunalt klimapartnerskab, der kan optimere efterspørgslen efter grønne løsninger i kommunerne og udviklingen af nye produkter i det danske erhvervsliv.

Partnerskabet mellem kommune, stat og erhvervsliv skal pege på de løsninger og redskaber, som gør det muligt for kommunerne at overkomme de udfordringer, de oplever i forhold til for alvor at være en drivkraft i Danmarks grønne omstilling. Derefter skal partnerskabet indgå i dialog om udvikling af de nødvendige regulatoriske rammer for at kommunerne kommer i mål med den

grønne omstilling. Klimapartnerskabet inviteres også til at samle op på de kommunale vinkler i de 13 klimapartnerskaber fra erhvervslivet.

Til dette arbejde vil Radikale Venstre som udgangspunkt afsætte 500 mio kr til at understøtte den grønne omstilling i kommunerne frem mod 2030. Midlerne afsættes til at udmønte de løsninger, som findes i klimapartnerskabet og kan f.eks. dække tilskud til opstilling af offentligt tilgængelige ladestandere i yderområder og udvikling af ensartet datagrundlag, som skal sikre bedre grønne udbud og indkøb. Vi ser følgende elementer som hovedopgaver for et partnerskab:

1. Bedre rammer og større ambitioner for grønne kommunale indkøb
2. Ren luft og færre klimapåvirkninger i kommunerne
3. Bedre samarbejde og mere borgerinddragelse i omstilling af energisystemet

1. Bedre rammer og større ambitioner for grønne kommunale indkøb

I 2020 købte kommunerne alene ind for ca. 100 mia. kr. Det er en kæmpe økonomisk muskel, som Radikale Venstre vil have ud og arbejde for den grønne omstilling. Det gælder uanset, om der er tale om byggeri, it-udstyr, mad i offentlige kantiner, rengøring eller affaldssortering. Indkøbsmusklen skal sættes ind i hele værdikæden fra transport, produktion og drift. Det offentlige skal kort sagt gå helt forrest og med sin efterspørgsel trække markedet i en grønnere retning.

Derfor vil Radikale Venstre tage skridt til at sikre:

a) Kortlægning og opgør med regulering der bremser den grønne omstilling

Kommunerne skal hjælpes og sættes fri til at stille grønne krav i deres indkøb. Klimapartnerskabet skal afdække, om der er unødvendige regler eller regulering, som forhindrer grønne krav i offentlige udbud, som for eksempel i forbindelse med at prioritere indkøb af lokale produkter. Partnerskabet skal undersøge potentiel ny lovgivning, der understøtter kommunernes mulighed for at sætte solceller på tagene af kommunale bygninger, samt støtte op om forpligtende

grønne krav til lokalplaner. Samtidig skal klimapartnerskabet komme med forslag til videreuddannelse af kommunale indkøbere omkring håndtering af grønne offentlige indkøb i praksis.

b) Udvikling og aktiv anvendelse af officielle klimadata

Klimapartnerskabet skal undersøge muligheden for at udvikle og stille harmoniserede, og bredt accepterede, klimadata samt standarder til klimaberegninger til rådighed for kommunale indkøb. Dette skal sikre en ensartet anvendelse mellem virksomheder, leverandører og offentlige indkøbere og samtidigt mindske administration for kommune såvel som for leverandører. Det skal sikres, at kommuner og regioner i højere grad end i dag aktivt anvender officielt udarbejdede og offentligt tilgængelige klimadata på fødevarer, som i første omgang giver mulighed for sammenligning af fødevarekategorier, til at drive bæredygtige kantiner. På sigt skal flere varekategorier inkluderes, ligesom Radikale Venstre vil arbejde for fælles kriterier for klimadata på EU og OECD-niveau. Ud fra klimapartnerskabets konklusioner vil Radikale Venstre i den forbindelse afsætte 20 mio. kr. til udvikling af en officiel og uafhængig klimadatabase for fødevarer, som skal certificeres af staten for at sikre troværdighed. Udarbejdelsen af en klimadatabasemodel kan foretages af universiteter, tænketanke eller andre vidensinstitutioner, og skal præsenteres senest i sommeren 2022. I det følgende år skal databasen være i brug og gøres offentligt tilgængelig på en måde, som er omkostningseffektiv og nem at overskue for brugere. Indtil en sådan database foreligger, tilskyndes kommuner til at benytte sig af Tænketanken Concitos allerede eksisterende klimadatabase.

c) Grønne bygninger, energirenoveringer og fleksibelt anlægsloft

Radikale Venstre vil bede klimapartnerskabet om at undersøge, om det kommunale anlægsloft kan gøres mere fleksibelt end i dag, så det ikke står i vejen for investeringer i grøn omstilling. Samtidig skal der tages hensyn til, at anlægsloftet er et vigtigt redskab i styringen af de offentlige udgifter og den økonomiske politik. Partnerskabet bør også se på erfaringer med alternative finansieringsmodeller og veje

for kommunale energirenoveringer, som ikke påvirker anlægsloftet. I den forbindelse skal klimapartnerskabet også undersøge kommunernes muligheder for at bidrage til grøn omstilling i egne bygninger med energirenoveringer og krav til bæredygtighed af f.eks. nybyggede skoler. Partnerskabet skal se på implementering af bæredygtighedskrav og totaløkonomibetragtning som redskaber ved renovering af kommunale ejendomme.

2. Ren luft og færre klimapåvirkninger i kommunerne

Renere luft i gaderne og mindre klimapåvirkning fra byerne ligger højt på mange kommuners dagsorden. For at nå dette mål vil Radikale Venstre give det kommunale partnerskab bedre muligheder for at sikre god ladeinfrastruktur til kommunens borgere. Derudover vil nul-emissionszoner for kørsel mindske forurening fra de køretøjer der kommer ind i byerne og samtidigt skal kommuner gå forrest ved køb af grønne køretøjer. Dette vil kræve hård prioritering, men byer vil således blive sundere og mere komfortable steder at bo og arbejde i, samtidig med at emissionen af skadelige partikler og drivhusgasser reduceres.

Derfor vil Radikale Venstre tage skridt til at sikre:

a) Støtte til ladeinfrastruktur

Klimapartnerskabet skal undersøge, hvordan kommuner kan bidrage til opsætning af ladeinfrastruktur dér, hvor det ikke alene er kommercielt muligt. Radikale Venstre ønsker som udgangspunkt, at markedet for opladning af elbiler forbliver privat – ligesom tankstationer er det i dag – idet vi samtidig ønsker europæiske fællesstandarder, så man kan lade elbiler op på tværs af grænserne. I de større danske byer er der imidlertid behov for en vis planlægning af infrastrukturen for ladestandere, så også beboere i etageejendomme og virksomheder tilsammen kan sikre tilstrækkelig adgang for alle borgere til opladning af elbiler. Derfor kan noget af rammen på 500 mio. kr. udmøntes til etablering af ladeinfrastruktur i de områder, hvor markedet ikke alene kan drive en udvikling, således at der sikres god ladeinfrastruktur også i yderområder.

b) Kommunale nul-emissionszoner

Radikale Venstre ønsker allerede nu som minimum at lave en aftale med Danmarks fem største kommuner om indførelse af nulemissionszoner for erhvervskøretøjer om 5-10 år, så både kommuner og erhvervsliv kan indstille sig på det og løbende udskifte deres køretøjsflåder. Den konkrete udmøntning skal basere sig på de erfaringer, som kommunerne får i forlængelse af den politiske aftale, der blev indgået i september 2021. Klimapartnerskabet skal også afdække, om der vil være behov for yderlige tiltag end den eksisterende miljøaftale, og hvad der i så fald ville kræves af supplerende initiativer for at reducere CO₂-udledningen fra trafik i kommunerne. Her blev aftalepartierne enige om at sikre lovhjemmel til, at alle kommuner kan ansøge om at oprette nulemissionszoner. I nulemissionszonerne må vejnettet kun benyttes af køretøjer uden forbrændingsmotorer - dog med klare undtagelser og dispensationsmuligheder for lokale beboere og bl.a. specialkøretøjer. Kriterierne for vurdering af ansøgninger om etablering nulemissionszoner vil blive fastlagt i miljøbeskyttelsesloven, således at kommunerne sikres juridiske, faglige og tekniske rammer for godkendelse og etablering af nulemissionszoner. Der tages udgangspunktet i, at kommunerne selv skal finansiere etablering, håndhævelse og administration. Aftalepartierne vil i efteråret 2021 drøfte udformningen af modellen for kommunernes mulighed for etablering af nulemissionszoner, inden nulemissionszoner indføres ved en ændring af miljøbeskyttelsesloven i 2022.

c) Emissionsfri kommunale køretøjer

Radikale Venstre vil i klimapartnerskabets ånd foreslå, at 100% af kommunernes nyindkøbte køretøjer skal være CO₂-emissionsfri fra 2025 af. Dette gælder for tunge køretøjer, arbejdsmaskiner, varebiler, personbiler og busser. Ligeledes skal færgedriften i kommunerne så vidt muligt elektrificeres. Klimapartnerskabet skal afdække, om disse mål kan realiseres indenfor gældende, frivillige aftaler med kommuner og regioner (den såkaldte Klimasamarbejdsaftale om grøn kollektiv trafik), eller om der er behov for yderligere tiltag. Partnerskabet skal også se på mulighederne omkring krav til emissionsfri arbejdsmaskiner – som minimum i alle kommunale udbud af projekter - i miljøzonerne, så vi kan skabe et volumen i markedet for entreprenører og leverandører.

3. Bedre samarbejde og mere borgerinddragelse i omstillingen af energisystemet

Kommuner skal spille en større rolle i den borgernære grønne omstilling. Fortsat udbygning af vindmøller og solceller – både ude på vandet og på land – er en hjørnesteen i den grønne omstilling. Hensyn til dyreliv, miljø og inddragelse af kommunens borgere er et vigtigt element, hvis vi skal lykkes med den grønne omstilling. Her spiller kommuner en helt essentiel rolle som bindeled mellem borgere, miljøorganisationer og udviklere. Der er behov for at sikre opbakning til den grønne omstilling blandt borgere i kommunerne, og vedvarende energiprojekter skal ske i samspil med – ikke på trods af – borgerne. Partnerskabet skal derfor bidrage til bedre planlægning og øget borgerinddragelse ved såvel udbygning af vedvarende energi i kommunen og i udfasning af fossile brændsler til opvarmning hos kommunens borgere.

Derfor vil Radikale Venstre tage skridt til at sikre:

a) Større rolle til kommunerne i grøn omstilling

Gennem partnerskabet skal kommunerne have en tydeligere rolle og klart mandat i opgaven med at nå i mål med den grønne omstilling af vores energisystem. Mens fjernvarme- og elproduktion i stigende grad er baseret på vedvarende energi, opvarmes mange bygninger stadig af et olie- eller gasfyr. Det bliver en stor, og vigtig, opgave at udfase fossile brændsler i opvarmningen. Derfor forslår vi, at partnerskabet skal bidrage til bedre inddragelse af borgere og sikre tæt koordinering mellem fjernvarmeværker, virksomheder der kan levere overskudsvarme og borgere der står overfor at vælge ny varmekilde inden 2030. Dette for at opnå den mest omkostningseffektive udfasning af olie- og gasfyr, hvor både fjernvarme og individuelle varmepumper spiller en rolle.

b) Borgerinddragelse og samarbejde mellem kommune og stat skal give mere grøn strøm

Selvom den grønne strøm er et helt centralt element i den grønne omstilling og vores mulighed for at nå en ny og mere ambitiøs målsætning for reduktion af drivhusgasser, er udbygningen af vindmøller og solceller alligevel gået i stå både på land og ude på vandet. Det er kritisk for den grønne omstilling. På land kan vindmøller og solceller opstilles på markedsvilkår, men manglende

planlægning og inddragelse af borgere og miljø- og naturorganisationer skaber splid i byråd og blandt borgerne i kommunerne. Der er så at sige gået sognerådspolitik i den grønne omstilling. Derfor skal partnerskabet se på, hvordan stat og kommuner i fællesskab kan sikre, at den nødvendige udbygning af vedvarende energi sker mod 2030, evt. med bedre muligheder for kommunerne til at opkøbe udsatte ejendomme i forbindelse med opsætning af vedvarende energi. Det er en bunden opgave på samme tid at sikre den nødvendige udbygning og på samme tid give plads til borgerinddragelse med henblik på at finde den bedst mulige løsning lokalt. Det skal kommuner og stat gensidigt forpligte hinanden på at komme godt i mål med, herunder ved at understøtte lokalopbakning til vedvarende energiprojekter samt se på regulering som står i vejen for den grønne omstilling. Konkret forslår Radikale Venstre at staten og kommunerne, som en del af partnerskabet, skal fastsætte en ramme for udbygning af vedvarende energi i kommunerne. Med den fælles målsætning for udbygning af vindmølle- og solcelleparker, tættere koordinering med interessenter samt bedre rammer for klagesagsbehandling sikres bedre opbakning til den grønne omstilling blandt kommunens borgere og lokale miljøorganisationer.